

‘Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo’

*Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van natuurwet-
en regelgeving*

COLOFON

Titel: **'Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 08-408C

Status: Conceptrapport

Datum: 22 december 2009

Auteur: Ing. J.G. Lindenholz

Veldonderzoek: Ing. M. Wallink, ing. M. Bunskoek, ing. M. van der Sluis & ing. J.G. Lindenholz

Eindredactie: Ing. P.M. van den Brandhof

Opdrachtgever: Gemeente Dinkelland

Contactpersoon: Mevr. T. Snoeijink

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz J.G. (2009). 'Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 08-408C. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding en doelstelling	3
1.2	Situatie.....	3
1.3	Algemene opzet	4
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	5
2.1	Inleiding.....	5
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	5
2.3	Nota ruimte	6
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	9
3.1	Methode.....	9
3.2	Flora.....	10
3.3	Zoogdieren.....	10
3.4	Broedvogels	13
3.5	Amfibieën en vissen	15
3.6	Overige soorten.....	16
4	Geraadpleegde bronnen.....	17

Bijlagen

I	Wettelijk kader
II	Ontwerptekening herprofilering Dusinksweg
III	Inventarisatiekaart vleermuizen
IV	Inventarisatiekaart Veldspitsmuis
V	Inventarisatiekaart Broedvogels
VI	Kaart locatie aanplant groenstructuren

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Dinkelland (contactpersoon mevr. T. Snoeijink) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd. Dit in verband met de beoogde herprofilering van de Dusinksweg in Agelo (gemeente Dinkelland). Het onderzoeksgebied betreft de Dusinksweg en een zone van 50 meter aan beide zijden. Deze zone bestaat uit cultuurgrasland, houtsingels en -wallen, enkele waterhoudende sloten en droge greppels. Ook zijn diverse gebouwen aanwezig.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op twee dagbezoeken, zes nachtelijke vleermuisbezoeken (allen in 2009) en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten en de EHS.

Als gevolg van de beoogde plannen zal een houtwal van circa 100 jaar deels worden verwijderd. Het betreft een houtwal die is aangemerkt als bos- en natuurgebied buiten de EHS. Voor de gemeente Dinkelland is een landschapsplan opgesteld. Hierin wordt onder andere aandacht besteed aan compenserende maatregelen met betrekking tot houtwallen.

Aangetroffen en te verwachten flora en fauna

- Mogelijk komt in het plangebied een laagbeschermd plantensoort (Brede wespenorchis of Gewone vogelmelk) en een Rode Lijstsoort (Dubbelloof) voor. Zwaardere beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht;
- In het woonhuis op Timmusweg 1 is een kolonie van Gewone dwergvleermuis (10–15 exemplaren) aangetroffen. De voorgenomen plannen hebben geen nadelige gevolgen op vlieg- en/of jachtroutes;
- In het plangebied is geschikt biotoop aanwezig voor de strikt beschermde Veldspitsmuis. De betreffende locatie is echter niet betrokken bij de plannen. Wel zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten;
- In het onderzoeksgebied en directe omgeving zijn vaste verblijfplaatsen van Steenuil en Huismus, broedvogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, aangetroffen. Daarnaast zijn de soorten Kerkuil en Buizerd aanwezig dan wel te verwachten in het plangebied en directe omgeving;
- Van algemeen voorkomen broedvogelsoorten van bos en struweel zoals Houtduif, Vink en Roodborst en van de gebouwbewonende soorten Boerenzwaluw en Huiszwaluw is broedbiotoop aanwezig. Daarnaast worden de weinig kritische weidevogels Kievit en Schollekster verwacht;
- Laag beschermde amfibieënsoorten als Bastaard kikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander zijn beperkt voortplantend en overwinterend te verwachten in het plangebied;
- Er zijn geen reptielen, of beschermde vissen en ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Aangezien de bebouwing waarin een kraamkolonie van Gewone dwergvleermuis en jaarrond beschermde nesten van Huismus zijn aangetroffen naar verwachting worden gesloopt binnen een ander project, kan worden geconcludeerd dat binnen het plan voor de herprofilering schade aan deze verblijfplaatsen wordt uitgesloten. Het nemen van vervolgstappen voor deze soorten is op dit moment dan ook niet noodzakelijk;
- Om te voorkomen dat het aantal verkeersslachtoffers onder Steenuilen toeneemt als gevolg van de herprofilering van de Dusinksweg, is het noodzakelijk tussen de nieuwe weg en de vaste verblijfplaats van Steenuil een hoge heg of bosschage aan te planten;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli of te controleren of broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen aanwezig zijn. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Als in de periode tussen 15 juli en 15 november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Een soort als Houtduif kan namelijk broeden tot in november;

- Indien verlichting wordt aangebracht wordt aanbevolen spaarzaam om te gaan met het aanbrengen hiervan, met name nabij de bomensingels. Een type verlichting dat niet naar de omgeving verstrooit maar lokaal de grond verlicht heeft de voorkeur. Voorkom daarbij tevens dat de bomensingels aan beide zijden worden verlicht. Op deze wijze zal het onderzoeksgebied na de herinrichting geschikt blijven als eventuele vliegroute en/ of foerageergebied voor vleermuizen;
- Om schade aan grondgebonden zoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk – indien de planning van de activiteiten dit toelaat – graafwerkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart–augustus) en vorstperiodes).

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de gemeente Dinkelland (contactpersoon mevr. T. Snoeijink) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd. Dit in verband met de beoogde herprofilering van de Dusinksweg in Agelo (gemeente Dinkelland).

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Een toelichting op de genoemde wet- en regelgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

Begrenzing van het plangebied

De Dusinksweg ligt ten zuidoosten van de kern Ootmarsum, tussen de Rossummerstraat en de Denekamperstraat en heeft een lengte van circa 2 kilometer (zie figuur 1). Het onderzoeksgebied betreft de Dusinksweg en een zone van 50 meter aan beide zijden van de weg. Deze zone bestaat uit cultuurgrasland, houtsingels en -wallen, enkele waterhoudende sloten en droge greppels. In deze zone zijn diverse gebouwen aanwezig.

Figuur 1: Situering van de Dusinksweg (rood lijn) weergegeven op een luchtfoto (Bron kaartondergrond: Google Earth).

Beoogde ontwikkelingen

Het voornemen is om naast de bestaande weg een nieuwe weg te realiseren. De nieuwe weg komt deels aan de noordzijde en deels aan de zuidzijde van de bestaande weg te liggen (zie bijlage II voor de ontwerp-tekening). De bestaande weg zal worden omgevormd tot een fietspad. Op een aantal locaties wordt nieuwe beplanting aangeplant.

Ten behoeve van de herprofilering worden enkele bomenrijen gekapt en gedund, sloten (deels) gedempt, verdwijnt grasland en wordt één woning (Dusinksweg 15) gesloopt.

Omdat reeds bekend is dat de woning en schuren aan Timmusweg 1 naar verwachting op termijn worden gesloopt, zijn deze gebouwen ook onderzocht. Zodoende is vast een doorkijkje gemaakt of in de toekomst mogelijk met beschermde soorten rekening gehouden dient te worden.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op twee dagbezoeken (27 januari en 23 juni 2009) en zes nachtelijke vleermuisbezoeken (12 en 30 juni, 8 juli, 3, 11 en 26 augustus 2009), beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin opgenomen de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande herprofilering kan hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, vogels en/ of andere soorten. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Europese Habitatrichtlijngebieden

De onderzoekslocatie ligt circa 1,2 kilometer van Habitatrichtlijngebied 'Achter de voort, Agelerbroek en Voltherbroek', drie loofbosgebieden in Twente. Voor dit habitatrichtlijngebied zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor de habitatsoorten Kamsalamander en Zeggekorfslak en voor de habitattypen blauwgrasland, beekbegeleidend loofbos en eiken-haagbeukenbossen.

Gezien de afstand tot het Habitatrichtlijngebied en de tussenliggende barrières zijn directe negatieve effecten (zoals oppervlakteverlies) als gevolg van de beoogde plannen niet te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen van Habitatrichtlijngebied 'Achter de voort, Agelerbroek en Voltherbroek'. Ervan uitgaande dat er ten opzichte van de huidige situatie geen toename is van verkeersbewegingen, worden ook indirecte negatieve effecten (zoals verzuring) door de toename van stikstof niet verwacht.

Europese Vogelrichtlijngebieden

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich geen Vogelrichtlijngebieden. Natura 2000-gebied 'Engbertsdijkerven' (Vogel- en Habitatrichtlijngebied) ligt op een afstand van circa 16 kilometer van het plangebied. 'Engbertsdijkerven' is een voormalig veengebied en heeft nog enkele niet afgegraven restanten veen met hoge natuurwaarden.

Instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld voor broedvogel Geoorde fuut en voor niet-broedvogels Kraanvogel en Toendrarietgans. Het omliggende (landbouw)gebied rond het Vogelrichtlijngebied wordt door genoemde soorten gebruikt als foerageergebied. Als een belangrijk foerageergebied voor deze soorten wordt aangetast, kan er sprake zijn van een externe werking met negatieve effecten.

Het plangebied en directe omgeving vormen vanwege de ligging langs een weg en de nabijheid van bebouwing en een bebouwde kom, geen aantrekkelijk foerageergebied voor Kraanvogels en overwinterende ganzen uit het Vogelrichtlijngebied. Daarnaast is het gezien de grote afstand tot Natura 2000-gebied 'Engbertsdijkerven' niet te verwachten dat het plangebied en haar directe omgeving belangrijk foerageergebied vormen voor betreffende vogelsoorten.

Beschermd Natuurmonument

De onderzoekslocatie ligt op ruim 12 kilometer van Beschermd natuurmonument 'Snoeyinksbeek'. Dit Beschermd natuurmonument bestaat uit een bovenloop van een beekdal, dat is omgeven door broekbos.

Gezien de grote afstand en de aard van de ingreep zijn geen effecten te verwachten, die de wezenlijke kenmerken van dit Beschermd Natuurmonument aantasten.

2.3 Nota ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd en worden ondermeer ganzen- en weidevogelgebieden aangewezen.

Ecologische Hoofdstructuur

Op 1 juli 2009 is de 'Omgevingsvisie Overijssel' door de Provinciale Staten vastgesteld. In de Omgevingsvisie is het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één, volledig integraal provinciaal beleidsplan voor de fysieke leefomgeving, om ruimte te bieden aan kwaliteit en ontwikkeling. In het kader van deze vaststelling is tevens op 1 juli 2009 door Provinciale Staten de EHS opnieuw vastgesteld. In de praktijk betekent dit dat sommige locaties voor 1 juli 2009 wel in of in de directe nabijheid van de EHS lagen en nadien niet meer (of andersom).

Op de Natuurbeleidskaart, behorend bij de Omgevingsvisie Overijssel, is de ontwerp EHS weergegeven. Deze netto begrenzing bestaat uit de concreet begrensde onderdelen van de EHS (bestaande en nieuwe natuurgebieden en beheersgebieden) en zoekgebieden. De zoekgebieden zijn gebieden die nog concreet begrensd worden (Provincie Overijssel 2009b).

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS, waarbij tevens rekening gehouden wordt met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn (Provincie Overijssel 2009b). In Overijssel zijn de kernkwaliteiten binnen de EHS natuurkwaliteit, landschappelijk kwaliteiten en beleving van rust.

Voor de EHS geldt het zogenaamde 'Nee, tenzij' -regime, wat betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijk kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten.

EHS in relatie tot plangebied

Het dichtstbijzijnde gebied wat is aangewezen als EHS ligt op een afstand van 200 tot 800 meter van de Dusinksweg en betreft een aaneengesloten zone van bestaande en nieuwe natuur (zie figuur 2).

Omdat het plangebied geen deel uitmaakt van de EHS is directe aantasting zoals areaalverlies niet aan de orde. Gezien de afstand en tussenliggende barrières (agrarisch gebied, bebouwing en infrastructuur) worden ook geen indirecte negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS verwacht.

Figuur 2: Overzichtskaart met de ligging van de Dusinksweg (rode lijn) ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur (bron kaart: Provincie Overijssel 2009a).

Natuur buiten de EHS

In de Omgevingsvisie van Overijssel staat het volgende over natuur buiten de EHS (Provincie Overijssel 2009b):

'Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven. Tot deze gebieden behoren bestaande bos- en natuurgebieden die in geldende bestemmingsplannen als zodanig bestemd zijn (waaronder weidevogel- en ganzengebieden). Gemeenten dienen voor bos- en natuurgebieden buiten de EHS een specifieke bestemming op te nemen in hun bestemmingsplannen.'

Het onderzoeksgebied en directe omgeving hebben geen betekenis als weidevogelgebied of ganzengebied.

Uit de plankaart 'Buitengebied Ootmarsum', behorend bij het bestemmingsplan 'Kadernota bestemmingsplan buitengebied', van de gemeente Dinkelland, blijkt dat in het plangebied en directe omgeving wel enkele houtwallen liggen die als waardevol landschapselement zijn aangemerkt.

Gezien de toekomstige ligging van de nieuwe weg zal één van deze houtwallen doorsneden worden. Op basis van de historische kaart uit 1905 (figuur 3) wordt verwacht dat het hier een houtwal betreft van naar verwachting rond de 100 jaar oud. De betreffende houtwal is circa drie meter breed en was ten tijde van het veldbezoek in januari 2009 onlangs (deels) gesnoeid. Op de wal zijn soorten aanwezig als Zomereik, Ratelpopulier, Klimop en Gewone braam. Ook ligt verspreid over de wal houtafval (met name takken) (zie ook figuur 4).

Figuur 3: Historische kaart ± 1905, de ligging van de Dusinksweg is aangegeven met de oranje lijn (bron kaart: Leest *et al.* 2005).

Uit navraag bij de gemeente Dinkelland blijkt dat een landschapsplan is gemaakt voor de landschappelijke inpassing van de herprofilering (OPG Landscape 2009). In dit landschapsplan is aandacht besteed aan compenserende maatregelen, zoals een verbinding tussen de houtwallen in verband met mitigerende zoogdieren en de herplant van bomen.

Figuur 4: Houtwal, middels het bestemmingsplan aangewezen als bos en natuurgebied buiten de EHS. Deze wal zal deels worden doorsneden ten behoeve van de herprofilering.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Dagbezoeken

Aan het plangebied zijn twee dagbezoeken gebracht, op 27 januari en 23 juni 2009. Tijdens het bezoek op 27 januari is het gehele plangebied (de Dusinksweg inclusief een zone van circa 50 meter aan beide zijden van de weg) onderzocht op de aanwezigheid van beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) (met name de juridisch zwaardere beschermde soorten tabel 2 en 3) en bedreigde (Rode Lijst) soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden en weekdieren.

Tijdens het dagbezoek op 23 juni is het erf van Timmusweg 1 onderzocht op de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Vleermuizenonderzoek

Middels zes nachtelijke bezoeken (12 en 30 juni, 8 juli, 3, 11 en 26 augustus 2009) is onderzoek gedaan naar het terreingebruik van vleermuizen. Dit onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen zoals deze zijn beschreven in het vleermuizenprotocol¹.

Het onderzoek naar vleermuizen bij de te slopen woning aan Dusinksweg 15 is uitgevoerd middels vier vroege ochtend bezoeken (12 juni, 30 juni, 3 en 26 augustus 2009). De eerste twee bezoeken hebben zich gericht op kraamkolonies/ zomerverblijfplaatsen. De bezoeken in augustus hebben zich gericht op het in kaart brengen van baltslocaties/paarverblijfplaatsen. Met behulp van een batdetector² zijn (potentiële) invliegopeningen van vleermuizen in het te slopen woonhuis nauwlettend in de gaten gehouden.

Het vleermuizenonderzoek langs de Dusinksweg is uitgevoerd middels twee nachtelijke bezoeken (8 juli en 11 augustus 2009). Dit onderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van vliegroutes en foeragegebied van vleermuizen langs de houtwallen en -singels binnen het onderzoeksgebied. De locaties waar bomenrijen worden verwijderd of waar bomen worden gekapt, zijn met behulp van een batdetector in de gaten gehouden.

Alle onderzoeken zijn uitgevoerd rond de schemering en onder gunstige omstandigheden (> 10°C, droog en weinig wind).

Een belangrijk aspect bij vleermuizenonderzoek is het gegeven dat vleermuizen meerdere malen per jaar van verblijfplaats (kunnen) wisselen. Het uitgevoerde vleermuizenonderzoek geeft een goede indruk van het terreingebruik van vleermuizen in de zomerperiode en het najaar van 2009. De resultaten geven ook een goed verwachtingspatroon voor hierop volgende

¹ Protocol vleermuizenonderzoek: Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. Vleermuizen zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakbureau van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) in april 2009 een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek, ook in de richting van ontheffingsaanvragen. Het protocol wordt ondersteund door Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van LNV) en Zoogdierversamenwerking VZZ.

² Met een batdetector kunnen de ultrasone geluiden van vleermuizen voor de mens hoorbaar gemaakt worden en kunnen verschillende soorten op naam worden gebracht.

jaren, maar over het exacte terreingebruik in toekomstige jaren kunnen geen uitspraken worden gedaan.

Literatuurgegevens en databanken

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna, afkomstig van verspreidingsatlassen (zie literatuurlijst), Natuurloket en overige databanken (onder andere RAVON en waarneming.nl). Deze gegevens zijn in de onderstaande beschrijving van soortgroepen betrokken.

3.2 Flora

Het grootste deel van het plangebied bestaat uit uniform grasland, met vooral Engels raaigras. Verder zijn hier soorten aangetroffen van voedselrijke omstandigheden zoals Grote brandnetel, Hondsdraf, Fluitenkruid, Smalle weegbree, Kruipende boterbloem en Vogelmuur.

In de houtwallen en -singels zijn soorten aangetroffen als Gele dovenetel, Fluitenkruid, Gewone braam, Wilde kamperfoelie, Boerenwormkruid, Eikvaren, Klein kruiskruid, Harig wilgenroosje, Klimop, Beuk, Gewone vlier, Zomereik, Ruwe berk en Zwarte els. Dit zijn soorten van droge, voedselrijke omstandigheden.

Volgens de gegevens van Natuurloket³ zijn de twee kilometerhokken (X258/Y491 en X259/Y491) waarin het plangebied is gelegen, goed onderzocht op flora. Er wordt melding gemaakt van één laag beschermde plantensoort (FFW tabel 1) en één Rode Lijst plantensoort. Vermoedelijk gaat het hier om de laag beschermde Gewone vogelmelk of Brede wespenorchis en Rode Lijstsoort Dubbelloof (RL 4, status gevoelig) (Provincie Overijssel 2000).

Tijdens het veldonderzoek in januari 2009, wat overigens buiten het groei- en bloeiseizoen van veel flora viel (in de winter), zijn geen beschermde of bedreigde soorten aangetroffen. Gezien verspreidingsgegevens en de terreingesteldheid worden deze ook niet verwacht in het plangebied. Het nemen van vervolgstappen is hier niet aan de orde.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat verblijfplaatsen⁴ en andere cruciale functies niet verstoord of geschaad mogen worden. Zo is van veel vleermuissoorten bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs tussen hun verblijfplaatsen en foerageergebieden migreren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag vormen deze structuren (bijvoorbeeld bomensingels en rijen woningen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Indien een vliegroute onmisbaar is voor een vleermuispopulatie is deze ook beschermd. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

³ Het Natuurloket biedt per kilometerhok (1 vierkante kilometer) een weergave van het voorkomen van beschermde en bedreigde soorten per soortgroep. In veel gevallen ontbreken echter recente onderzoeksgegevens of is er onvolledig of geheel geen eerder onderzoek verricht. Natuurloket laat echter niet zien welke soorten het betreft.

⁴ Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera.

Tijdens de nachtelijke bezoeken zijn in het te slopen woonhuis aan Dusinksweg 15 geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Aanbevolen wordt tijdens de werkzaamheden wel rekening te houden met vleermuizen (zie kader 'Sloopt woning Dusinksweg 15'). In het (op termijn te slopen) woonhuis aan Timmusweg 1 is op 8 juli, een kraamkolonie van Gewone dwergvleermuis (minimaal 10–15 exemplaren) aangetroffen (zie bijlage III voor de betreffende locatie). Omdat het woonhuis aan de Timmusweg 1 binnen een ander project naar verwachting zal worden gesloopt, is het nemen van vervolgstappen op dit moment niet nodig. Op termijn zal dit naar verwachting wel het geval zijn.

Vanwege het ontbreken van geschikte ruimten in bomen, zijn in het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen aanwezig.

Sloop woning Dusinksweg 15

Hoewel in de woning aan Dusinksweg 15 geen verblijfplaatsen van vleermuizen zijn aangetroffen, wordt wel aanbevolen bij werkzaamheden op deze locatie rekening te houden met deze soortgroep.

Vleermuizen wisselen regelmatig van verblijfplaats, waardoor de mogelijkheid bestaat dat de situatie de komende jaren anders is en er dan wel verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Uit overleg met de afdeling Flora- en faunawet van het Ministerie van LNV blijkt dat er vooralsnog geen richtlijnen zijn over hoe lang vleermuizenonderzoek 'houdbaar' is. Gezien het mobiele karakter van vleermuizen wordt doorgaans een periode van één tot twee jaar aangehouden. Gezien de mogelijke (her)vestiging van vleermuizen in de toekomst wordt voor het woonhuis aan Dusinksweg 15 de volgende strategie aangeraden:

- Sloopwerkzaamheden die vóór circa 1 maart 2010 uitgevoerd worden, kunnen – vanuit het oogpunt van vleermuizen – zonder nadere voorwaarden plaatsvinden;
- Indien de sloopwerkzaamheden uitgevoerd worden in de periode 1 maart 2010 tot en met 1 maart 2012, wordt aangeraden niet te slopen in de meest kwetsbare perioden van vleermuizen. Deze perioden zijn globaal aan te geven als de voortplantingsperiode (1 mei – 15 juli) en de overwinteringsperiode (15 november – 15 maart). Om het risico van schade aan vleermuizen tot een minimum te beperken, wordt sterk aangeraden om in de perioden 15 juli tot en met 15 november en 15 maart tot en met 1 mei – kort voorafgaand aan de geplande sloop – een controlebezoek uit te voeren om na te gaan of vleermuizen aanwezig zijn. Hierbij kan gelijktijdig worden vastgesteld of broedvogels aanwezig zijn, die in dergelijke gebouwen tot broeden kunnen komen van 1 maart tot en met 1 oktober;
- Indien het bijtijds – voor circa half maart 2012 – slopen van het pand niet haalbaar is, is een actualiserend vleermuizenonderzoek noodzakelijk in het seizoen voorafgaand aan de sloop.

Vliegroutes

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen zijn langs nagenoeg alle lijnvormige bomenrijen langsvliegende Gewone dwergvleermuizen vastgesteld. Daarnaast is een overvliegende Rosse vleermuis waargenomen. Hoewel meerdere bomenrijen worden gekapt of gedund, wordt verwacht dat als gevolg hiervan de functionaliteit van (onmisbare) vliegroutes niet wordt aangetast. In de directe omgeving zijn namelijk genoeg alternatieven aanwezig in de vorm van opgaande lijnvormige structuren langs andere wegen. Op één locatie waar het wel wenselijk is om maatregelen te nemen, is aanplant van nieuwe bomen opgenomen in het landschapsplan (dit plan wordt geïntegreerd in het definitieve ontwerp voor de herprofilering van de Dusinksweg).

Foerageergebied

Tijdens het onderzoek naar vleermuizen zijn langs de gehele Dusinksweg foeragerende Gewone dwergvleermuizen (maximaal 15 exemplaren) en Laatzvliegers (maximaal 3 exemplaren) vastgesteld. Foerageergebied van vleermuizen is binnen de Flora- en faunawet alleen beschermd als zij onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dit is hier niet het geval. Het plangebied blijft bovendien ook in de nieuwe situatie geschikt als foerageergebied voor betreffende soorten.

Vleermuizen en verlichting

Momenteel staan er langs de Dusinksweg, met uitzondering van de kruisingen, geen straatlantaarns. Dit zorgt voor een donkere omgeving wat de Dusinksweg (en omgeving) geschikt maakt als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. Bij de aanleg van het nieuwe tracé (en de inrichting van de huidige weg als fietspad) is het wenselijk effecten op vleermuizen te voorkomen door beperkt verlichting aan te brengen en verstrooiing van licht naar de omgeving te minimaliseren.

Indien verlichting wordt toegepast heeft een type verlichting dat niet naar de omgeving verstrooit maar lokaal de grond verlicht de voorkeur. Voorkom daarbij dat de bomensingels aan beide zijden (van de weg) worden verlicht. Op deze wijze zal het onderzoeksgebied na de herinrichting geschikt blijven als eventuele vliegroute en/ of foerageergebied voor vleermuizen.

Veldspitsmuis

Uit de omgeving van Agelo/Ootmarsum zijn waarnemingen van Veldspitsmuis bekend (Snaak 2008). Tijdens het veldbezoek op 27 januari 2009 is specifiek gelet op de aanwezigheid van potentieel geschikt biotoop (zie ook het kader op de volgende pagina) van de strikt beschermde Veldspitsmuis (FFW tabel 3).

Veldspitsmuis

Veldspitsmuis is gebonden aan droge ruigtevegetaties met een open structuur. Vaak is dominantie van de polvormende Kropaar aanwezig en komen daarnaast soorten voor als Boerenwormkruid en Grote brandnetel (kwijnend). Veelal zijn dergelijke vegetaties aanwezig langs opgaande beplanting (b.v. bosranden, houtwallen, singels), maar lokaal kan deze vegetatie zich ook ontwikkelen in graslanden, bermen en beek- en slootoevers door het afwezig blijven van beheer.

Langs een deel van de Dusinksweg is geschikt leefgebied voor Veldspitsmuis aanwezig (zie bijlage IV voor de locatie). Het betreft hier een locatie gelegen in een weiland langs de rand van een houtsingel. Op deze locatie zullen gezien het inrichtingsplan geen werkzaamheden plaatsvinden. Potentieel leefgebied van Veldspitsmuis zal zodoende niet worden aangetast. Negatieve effecten op Veldspitsmuis kunnen daardoor worden uitgesloten.

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten Konijn, Haas, Aardmuis, Veldmuis, Huisstipsmuis, Bosmuis, Rosse woelmuis, Dwergmuis, Mol, Egel, Wezel en Hermelijn aangetoond of te verwachten. Omdat het algemene soorten betreft die onder een laag beschermingsregime (tabel 1) vallen, geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet.

Zwaardere beschermde soorten (met uitzondering van Veldspitsmuis) worden gezien de terreingesteldheid niet verwacht in het plangebied.

Schade aan de aanwezige algemene en laag beschermde zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat – geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de

voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verstoord of verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Op 26 augustus 2009 is de lijst met broedvogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn aangepast. Sindsdien zijn van 16 vogelsoorten⁵ de nestplaatsen en de functionele omgeving jaarrond beschermd.

Onderstaand worden de, in het plangebied en directe omgeving, aangetroffen broedvogels met jaarrond beschermde nesten besproken.

Steenuil

Tijdens het vleermuisbezoek op 11 augustus zijn drie Steenuilen waargenomen op het dak van een boerderij aan de Alleeweg (zie bijlage V voor de betreffende locatie). Naar verwachting is in deze boerderij een jaarrond beschermde vaste verblijfplaats (broedlocatie) van Steenuil aanwezig. Hoewel de locatie buiten het onderzoeksgebied ligt en het erf met nestlocatie behouden blijft is het van belang rekening te houden met de aanwezigheid van de soort, omdat ook werkzaamheden in het omliggende gebied aantasting van de functionaliteit van een verblijfplaats tot gevolg kunnen hebben.

Steenuilen foerageren voornamelijk binnen 100–300 meter rond de nestlocatie en de gemiddelde grootte van een Steenuilterritoria bedraagt circa 12 hectare (Parmentier & Van Paassen 2009). Als gevolg van de herprofilering gaat mogelijk een klein deel (circa 0,5 hectare) van het territorium van Steenuil verloren. Het betreft hier een strook marginaal foerageergebied in de vorm van intensief gebruikt grasland. Het verdwijnen van deze strook zal niet tot gevolg hebben dat de functionaliteit van het territorium in gevaar komt omdat deze niet onmisbaar is en omdat in de omgeving voldoende foerageergebied voorhanden is.

Steenuilen worden relatief vaak slachtoffer van verkeer. Afhankelijk van de uiteindelijke inpassing van de weg en de mogelijke toename van gemotoriseerd verkeer, kan het risico op verkeersslachtoffers onder Steenuilen groter worden of afnemen. De functionaliteit van een territorium kan hierdoor in gevaar komen.

Om te voorkomen dat het aantal (uilen) verkeersslachtoffers toeneemt, is het noodzakelijk een hoge heg (minimaal 2 meter hoog) of bosschage tussen het erf met nestlocatie en de weg aan te planten⁶ (zie bijlage IV voor de betreffende locatie). Op deze wijze worden uilen gedwongen hoog over de weg te vliegen (zie figuur 5) en wordt een toename van het aantal verkeersslachtoffers voorkomen. Tevens is het van belang geen afrasteringpaaltjes langs de weg te plaatsen. De wegberm wordt zo minder interessant gemaakt als jachtgebied, waardoor de kans op verkeersslachtoffers ook afneemt.

⁵ Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw.

⁶ Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld (een combinatie van) de soorten Sleedoorn, Meidoorn, Beukenhaag en Zomereik. Bij het aanplanten van een heg/bosschage is het tevens van belang rekening te houden met landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Figuur 5: Dankzij een hoge haag kan Steenuil veilig de weg oversteken (bron: Parmentier & Van Paassen 2009).

Huismus

Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan. Vergeleken met 1960 is de populatie zelfs gehalveerd. Als de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang worden het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen gezien. Sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen en sinds 26 augustus 2009 is de soort jaarrond beschermd. Dit laatste betekent dat de functionaliteit van de leefomgeving niet mag worden aangetast.

In de woning en schuren aan Timmusweg 1 zijn circa 20 broedparen van Huismus aangetroffen. De betreffende woning en schuren worden binnen een ander project naar verwachting op termijn gesloopt. Wat betreft Huismus is, in het kader van de herprofilering, het nemen van vervolgstappen niet nodig. Wanneer de betreffende bebouwing binnen een ander project wordt gesloopt, is het nemen van vervolgstappen wel noodzakelijk.

Kerkuil

In een schuur gelegen aan de Dusinksweg is tijdens het dagbezoek in januari 2009 een Kerkuilenkast aangetroffen. Gezien de hoeveelheid aangetroffen braakballen (enkele exemplaren) gaat het hier naar verwachting om een roestlocatie die sporadisch wordt gebruikt. Gezien dit gegeven en het feit dat de schuur en kast behouden blijven, zijn geen negatieve effecten te verwachten op Kerkuil.

Buizerd

Tijdens het dagbezoek in januari 2009 is een rondvliegende Buizerd waargenomen. Van deze soort is geen vaste verblijfplaats aangetroffen. De omgeving van het plangebied is geschikt als foerageergebied voor Buizerd en zal door deze soort ook als zodanig gebruikt worden. Door de realisatie van de nieuwe weg zal een zeer klein deel van het foerageergebied worden verwijderd. De grootte hiervan is echter niet noemenswaardig ten opzichte van wat er in de omgeving aanwezig is en blijft. Negatieve effecten op Buizerd zullen daardoor afwezig blijven.

Overige soorten

In een bosschage in de directe nabijheid van de huidige Dusinksweg is tijdens het dagbezoek in januari 2009 in een Grove den een nest aangetroffen. Tijdens dit bezoek was het nest niet bezet, wat gezien het tijdstip van het jaar (winter) niet geheel verwonderlijk is. Vermoedelijk gaat het hier om een rust- of verblijfplaats van een Ransuil of in bomen broedende roofvogel. Als gevolg van de herprofilering blijft het nest en de omliggende bosschage behouden.

Daarnaast komt het nest, gezien de beoogde ligging van de aan te leggen weg, op een grotere afstand van met name gemotoriseerd verkeer te liggen. Dit leidt tot meer rust in vergelijking met de huidige situatie. Het nemen van vervolgstappen, zoals nader onderzoek, is hiervoor zodoende niet aan de orde.

Ook is tijdens het veldonderzoek binnen het onderzoeksgebied een nestboom van Zwarte kraai aangetroffen. Oude nesten van Zwarte kraaien worden vaak gebruikt door roofvogels zoals Sperwer en Torenvalk, die zelf geen nesten kunnen bouwen. Op het moment van de veldbezoeken was dit echter niet het geval. Mogelijk wordt de nestlocatie van Zwarte kraai verwijderd. Nesten van Zwarte kraai zijn echter niet jaarrond beschermd. Wanneer het nest wordt verwijderd op een moment dat geen broedgeval aanwezig is, zijn geen vervolgstappen nodig.

Algemeen voorkomende broedvogels

Aanwezige bomen en struiken vormen geschikt broedbiotoop voor algemene soorten van bos en struweel zoals Winterkoning, Roodborst, Merel, Ekster, Houtduif, Tjiftjaf, Vink, et cetera. Daarnaast zijn in de bebouwing op het erf van Timmusweg 1 meerdere nesten van Rode Lijst soorten Boerenzwaluw en Huiszwaluw aangetroffen.

Door de aanwezigheid van bebouwing en diverse groenstructuren zijn alleen enkele weinig kritische weidevogels zoals Kievit en Scholekster te verwachten in het plangebied.

Het is (veelal) niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Meestal wordt daarom gesteld dat werkzaamheden niet in de periode half maart –half juli (het broedseizoen) mogen plaatsvinden. Deze periode geldt echter als richtlijn en wordt niet als zodanig in de wet vermeld. Van belang is of broedende/ nestelende vogels aanwezig zijn of niet. Als in de periode tussen half juli en half november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot half november.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden. Werkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat er geen broedgelegenheid ontstaat. Daarbij kan het helpen om het ontstaan van ruigtestroken te voorkomen.

3.5 Amfibieën en vissen

Amfibieën

In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek geen amfibieën aangetroffen. In de sloten wordt gezien het veelal ontbreken van waterplanten –welke van belang zijn voor de eiafzet–, slechts beperkt voortplanting verwacht van laag beschermde soorten als Bastaard kikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Daarnaast kunnen deze soorten overwinterend in het plangebied aanwezig zijn. Het betreft amfibieën die laag beschermd (FFW tabel 1) zijn en waarvoor bij ruimtelijke ingrepen automatisch vrijstelling van de Flora- en faunawet geldt.

Werkzaamheden aan watergangen dienen – vanuit het oogpunt van amfibieën – bij voorkeur buiten de periode van maart tot en met half augustus plaats te vinden. De minst schadelijke periode is september–oktober (zie ook het kader op de volgende pagina).

Kwetsbaarheid amfibieën

Voortplantende amfibieën

Gedurende de voortplantingsperiode, die zich volledig afspeelt in het water, zijn amfibieën kwetsbaar. Er zijn dan eiskoeken, eiklompjes en larven aanwezig. Dit speelt ongeveer in de periode tussen maart tot en met 15 augustus.

Overwinterende amfibieën

Ook in de overwinteringsperiode (half november – februari/maart), zijn amfibieën kwetsbaar. De dieren zijn dan immobiel en dus niet in staat om te vluchten. De amfibieënsoorten Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander overwinteren over het algemeen op het land. Bastaardkikker en Meerkikker overwinteren in de sliblaag van watergangen.

Vissen

Alle aanwezige watergangen met (permanent) oppervlaktewater zijn met een steeknet bemonsterd. Ondanks intensieve bemonstering zijn hierbij geen vissen aangetroffen. Beschermde vissoorten worden op basis van het veldonderzoek en vanwege het ontbreken van geschikt biotoop dan ook niet verwacht.

3.6 Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen en beschermde ongewervelden en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Gemeente Dinkelland (2008). Bestemmingsplan buitengebied 2008; Plankaart 'Buitengebied Ootmarsum'.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoodieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Leest A. van der, H. Stam & H. Wonink (2005). Grote Historische topografische Atlas ± 1905 Overijssel. Uitgeverij Nieuwland.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Nöllert A. & C. Nöllert (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- OPG Landscape (2009). Landschapsplan Dusinksweg Ootmarsum. Concept augustus 2009. OPG Landscape bv i.s.m. Roelofs Advies en Ontwerp.
- Parmentier F. & A. van Paassen (2009). Steenuil onder de pannen; Maatregelencatalogus ter verbetering van het leefgebied van de Steenuil. Landschapsbeheer Nederland, 2009.
- Provincie Overijssel (2000). Atlas van de flora van Overijssel – Concept. Een overzicht van de verspreiding van wilde plantensoorten in de provincie Overijssel betreffende de periode 1975–1998.
- Provincie Overijssel (2009a). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>
- Provincie Overijssel (2009b). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).

Snaak G. (2008) Prooidieren kerkuil in Noordoost-Nederland en het graafschap Bentheim 1992–2007; Verspreidingsonderzoek van 14 prooidieren en morfologische verschillen tussen de processus zygomaticus van de gewone en de tweekleurige bosspitsmuis. Natuur en milieuvereniging 'Het Stroomdal', Zuidoost-Drenthe. Schoonebeek.

VZZ, Zoogdiervereniging (www.vzz.nl).

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

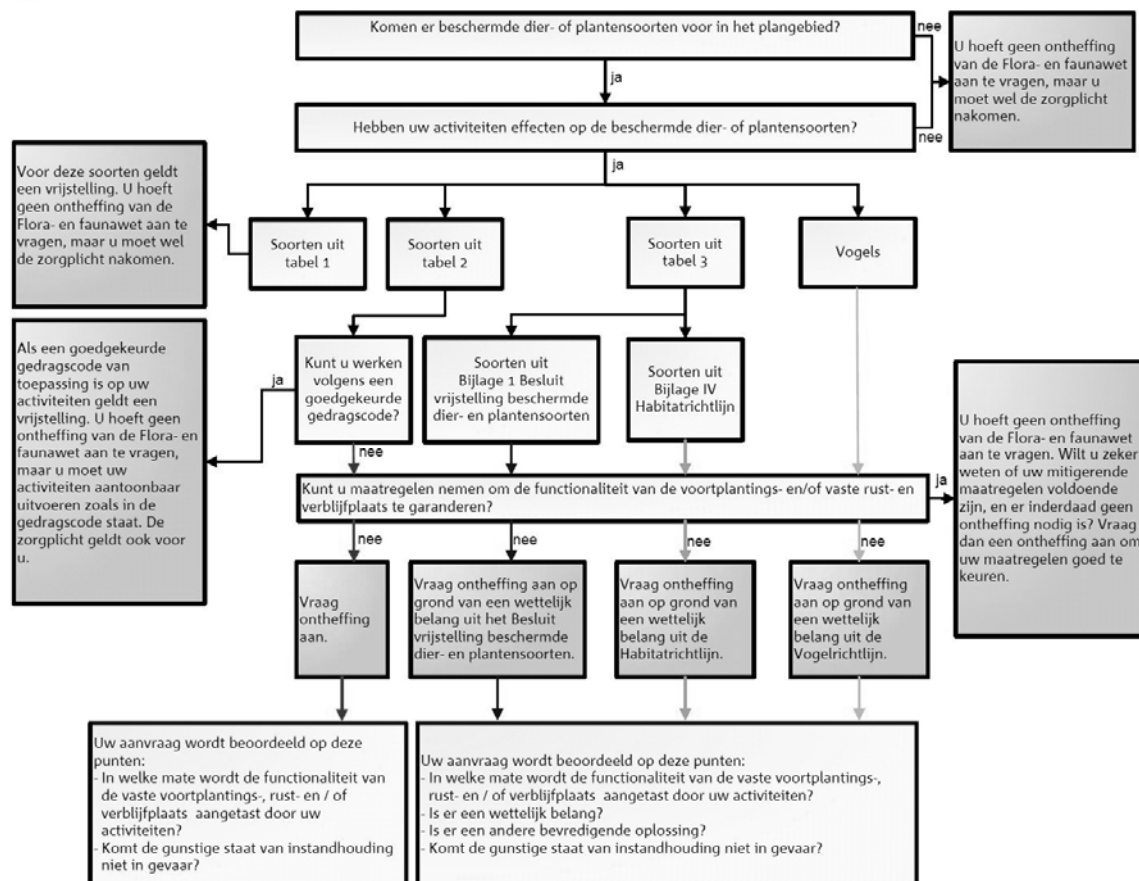
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels⁷.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

⁷ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁸. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

---

⁸ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE III: INVENTARISATIEKAART VLEERMUIZEN

Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo

Vleermuizen

LEGENDA

GD = Gewone dwergvleermuis

RV = Rosse vleermuis

(x ex.) = aantal exemplaren

■ Kraamkolonie

→ Langsvliegende vleermuizen

— Ligging Dusinksweg

— Ondergrond

BIJLAGE IV: INVENTARISATIEKAART VELDSPITSMUIS

Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo

Veldspitsmuis

LEGENDA

 Suboptimaal leefgebied
Veldspitsmuis

 Marginaal leefgebied
Veldspitsmuis

 Liggig Dusinksweg
 Ondergrond

BIJLAGE V: INVENTARISATIEKAART BROEDVOGELS

Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo

Broedvogels

LEGENDA

- Orange dot: Vaste verblijfplaats Steenuil
- Red dot: Nestlocatie Zwarte kraai
- Blue dot: Broedlocatie Huismus
- Purple dot: Nestkast Kerkuil
- Brown dot: Vermoedelijke nestlocatie van uil of in bomen broedende roofvogel

- Yellow line: Ligging Dusinksweg
- Green line: Ondergrond

BIJLAGE VI: KAART LOCATIE AANPLANT GROENSTRUCTUREN

Natuurtoets herprofilering Dusinksweg, Agelo

Steenuil

LEGENDA

- Locatie nieuw aan te planten groenstructuren
- Vaste verblijfplaats Steenuil

- Ligging Dusinksweg
- Ondergrond